

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І ВИКОНАННЯ
САМОСТІЙНОЇ ТА КОНТРОЛЬНОЇ РОБІТ
З ДИСЦИПЛІНИ

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

*(для студентів 3 курсу заочної форми навчання за напрямом
підготовки 6.030504 "Економіка підприємства")*

Харків – ХНАМГ – 2012

Методичні вказівки до проведення практичних занять і виконання самостійної та контрольної робіт з дисципліни "Бухгалтерський облік" (для студентів 3 курсу заочної форми навчання за напрямом підготовки 6.030504 "Економіка підприємства") / Харк. нац. акд. міськ. госп – ва; уклад.: Н. І. Гордієнко. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 52 с.

Укладач Н. І. Гордієнко

Рецензент Т. В. Момот

Рекомендовано кафедрою обліку та аудиту,
протокол № 4 від 16 жовтня 2011 р.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Мета вивчення дисципліни “Бухгалтерський облік ” — формувати систему знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах.

Завдання дисципліни — вивчення методів раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах на підставі використання прогресивних форм і національних стандартів; набуття навичок опрацювання і використання облікової інформації в управлінні.

Предметом дисципліни “Бухгалтерський облік” є методологія і методика ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Дисципліна охоплює такі теми:

- Загальна характеристика бухгалтерського обліку, його предмет і метод,
- Бухгалтерський баланс,
- Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис,
- Оцінювання та калькуляція,
- Документація та інвентаризація, техніка і форми бухгалтерського обліку,
- Облік необоротних активів,
- Облік запасів,
- Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості,
- Облік фінансових інвестицій,
- Облік власного капіталу,
- Облік зобов'язань,
- Облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу,
- Облік витрат діяльності підприємства,
- Облік доходів і фінансових результатів,
- Фінансова звітність.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття є однією із форм навчального заняття, на якому студенти детально розглядають окремі теоретичні положення навчальної дисципліни, викладач формує вміння і навички їх практичного застосування завдяки індивідуальному виконанню студентом відповідно сформульованих завдань. Основна мета практичного заняття полягає в розширенні, поглибленні та деталізації теоретичних знань, отриманих студентами на лекціях, у процесі самостійної роботи і спрямуванні їх на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування задач з їх обговоренням, розв'язування контрольних задач, їх перевірку, оцінювання.

Перелік тем практичних занять

	Теми практичних завдань	Години
1	2	3
ПЗ 1	Теоретичні основи бухгалтерського обліку: загальна характеристика бухгалтерського обліку, його предмет і метод; бухгалтерський баланс; рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис; оцінювання та калькуляція; документація та інвентаризація, техніка і форми бухгалтерського обліку	2
ПЗ 2	Облік активів: облік необоротних активів; облік запасів; облік грошових коштів і дебіторської заборгованості; облік фінансових інвестицій	2
ПЗ 3	Облік пасивів: облік власного капіталу; облік зобов'язань; облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу	2
ПЗ 4	Облік витрат і фінансових результатів: облік витрат діяльності підприємства; облік доходів і фінансових результатів	2
Разом:		8

1.1 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

З теми: «Теоретичні основи бухгалтерського обліку»

Нормативні документи:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 р. № 996 — XIV-ВР
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87
5. План рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій і установ, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291

Завдання 1.1.1

Вихідні дані. Відомі такі дані про стан майна, капіталу та зобов'язань підприємства “Квітка” станом на 31 грудня 201X року:

основні засоби – 600 тис. грн. ; поточний рахунок – 83 тис. грн. ; основні матеріали – 97 тис. грн. ; розрахунки з оплати праці – 1 тис. грн. ; прибуток – 30 тис. грн. ; заборгованість покупців – 8 тис. грн. ; програмне забезпечення для персональних комп'ютерів – 3 тис. грн. ; покупні напівфабрикати – 30,15 тис. грн. ; статутний капітал – 546,85 тис. грн. ; каса – 1,7 тис. грн.; цільове фінансування – 200 тис. грн. ; розрахунки з постачальниками – 45 тис. грн. ;

Необхідно: скласти бухгалтерський баланс підприємства “Квітка” на 31.12.201X р. (у тис. грн.).

Завдання 1.1.2

Вихідні дані. Про підприємство відомо наступне:

а) у бухгалтерському балансі підприємства станом на 1 січня 201X року відображено такі статті (тис. грн): статутний капітал — 188; короткострокова позика банку — 20; кредиторська заборгованість перед постачальниками за матеріальні ресурсів — 17; запасні частини до виробничого устаткування — 5; залишкова вартість основних засобів — 72; матеріали — 49,5; дебіторська заборгованість за реалізовану продукцію — 32,8; поточний рахунок в банку — 64,5; готівка в касі — 1,2;

б) у першому кварталі 201X року були здійснені такі операції, грн:

- повернуто позику банку — 20;
- зараховані на поточний рахунок кошти за реалізовану продукцію — 30;
- оприбутковані запасні частини — 80;
- погашено заборгованість перед постачальниками — 12;
- надійшли в касу підприємства з поточного рахунка кошти у сумі — 2;
- отримано позику банку — 4;
- видано з каси готівку підзвітній особі — 4;
- нараховано заробітну плату робітникам основного виробництва — 10;
- повернуто залишок невикористаних підзвітних сум — 0,2.

Необхідно: скласти початковий і кінцевий баланс підприємства «Обрій», а також визначити вплив кожної з наведених операцій на бухгалтерський баланс, вказати типи операцій.

Завдання 1.1.3

Дати характеристику рахункам, які використовує підприємство для обліку ресурсів і джерел утворення (сировина і матеріали; каса; статутний капітал; розрахунки з різними дебіторами; готова продукція; нерозподілений прибуток; паливо; розрахунки з виплати робітникам; активи на відповідальному зберіганні; незавершене виробництво; товари; короткострокові позики; бланки суворого обліку), за *структурою та призначенням*.

Для виконання першої вимоги завдання рекомендуємо скористатися таблицею 1.1, за такою формою:

*Таблиця 1.1 – Класифікація рахунків бухгалтерського обліку за
структурою та призначенням*

Рахунки бухгалтерського обліку				
Основні	Регулюючі	Операційні	Фінансово-результатні	Забалансові
....	....	....	....	....

Завдання 1.1.4

Вихідні дані. Відомо, що сальдо по рахунку „Товари” складало 18 тис. грн, станом на 01.01.201X р. Протягом січня 201X року мали місце наступні події:

- 02.01 – надійшли товари від постачальників на суму 28 тис. грн;
- 12.01 – відпущені матеріали до виробництва у сумі 15 тис. грн;
- 22.01 – надійшли малоцінні та швидкозношувані предмети вартістю 0,4 грн;
- 25.01 – перераховані з поточного рахунку кошти щодо розрахунку з постачальником матеріалів – 5,2 тис. грн;
- 29.01 – повернуті з виробництва матеріали, що не потребують подальшого застосування – 9,2 тис. грн.

Необхідно: відкрити рахунок „Товари ” (тис. грн.), відобразити обороти за місяць.

Завдання 1.1.5

Поясніть, до яких класів рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку належать наступні коди рахунків бухгалтерського обліку: 201, 511, 80, 501, 99, 92, 722, 661, 651, 23, 131, 102, 154, 44, 311, 301, 25, 40, 361, 631 та які з перелічених рахунків не повинні мати залишків.

Завдання 1.1.6

Вихідні дані. Протягом звітного періоду на підприємстві мали місце наступні бухгалтерські записи:

Таблиця 1.2 – Перелік господарських операцій

№ госп. опер.	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1.		23	203
2.		301	311
3.		301	372
4.		28	631
5.		23	202
6.		311	60
7.		50	311
8.		301	372
9.		361	311
10.		22	372

Необхідно: визначити зміст господарських операцій за допомогою таблиці 1.2.

Запитання для контролю засвоєних знань

1. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”: основні положення.
2. Загальна характеристика Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.
3. Принципи організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.
4. Ресурси підприємства: визначення їх ролі щодо діяльності підприємства і класифікація.
5. Джерела утворення ресурсів: їх значення і класифікація.
6. Метод бухгалтерського обліку та характеристика його елементів.
7. Бухгалтерський баланс: загальна характеристика, структура і види.
8. Зміст статей балансу за П(С)БО 2 “Баланс”.
9. Ознайомлення зі складанням статистичної форми 1 “Баланс”.
10. Типи змін у бухгалтерському балансі, що відбуваються під впливом господарських операцій (їх зміст та приклади).

11. Структура бухгалтерських рахунків: дебет, кредит, сальдо, обороти.
12. Активні та пасивні рахунки бухгалтерського обліку.
13. Балансові та позабалансові бухгалтерські рахунки.
14. Метод подвійного запису: його сутність та використання.
15. Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку.
16. Основні вимоги до складання первинних облікових документів.
17. Класифікація облікових документів.
18. Види інвентаризації та порядок її організації на підприємстві.
19. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: загальна характеристика.
20. Інструкція щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку: загальна характеристика.

Тести і завдання

1. *За якими принципами підприємство здійснює (бухгалтерський) облік:*
  - а) періодичності;
  - б) автономності;
  - в) послідовності;
  - г) усіма переліченими.
2. *Активи підприємства — це:*
  - а) ресурси підприємства;
  - б) ресурси, які контролює підприємство;
  - в) ресурси, які контролює підприємство в результаті минулих подій;
  - г) ресурси, які контролює підприємство в результаті минулих подій та використання яких призведе до одержання економічних вигод.
3. *Зобов'язання — це:*
  - а) заборгованість підприємства;
  - б) заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій;
  - в) заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій, погашення якої призведе до зменшення ресурсів;

г) заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій, погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів, що втілюють економічні вигоди.

4. Бухгалтерський облік призначений:

- а) зафіксувати всі можливі зміни в активах підприємства;
- б) визначати розмір цих змін у грошовому вираженні;
- в) реєструвати, накопичувати та зберігати інформацію;
- г) все перелічене.

5. Принципи, що забезпечують якість бухгалтерського обліку:

- а) обачливість;
- б) повнота;
- в) автономність;
- г) продовжити перелік.

6. Методично бухгалтерський облік в Україні поділений на:

- а) управлінський і внутрішньогосподарський;
- б) фінансовий і податковий;
- в) управлінський і податковий;
- г) управлінський і фінансовий.

7. В обов'язки керівника підприємства входить:

- а) створювати необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку;
- б) брати участь в оформленні матеріалів, які пов'язані з нестачами й крадіжками;
- в) дотримувати єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку;
- г) організовувати контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку усіх господарських операцій.

8. В обов'язки головного бухгалтера входить:

- а) створювати необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку;
- б) забезпечувати виконання всіма службами й підрозділами дотримання порядку оформлення та подання первинних документів;

- в) дотримання єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку;
- г) затверджувати облікову політику підприємства.

1.2. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

На тему: «Облік активів»

Нормативні документи

1. Інструкція про касові операції в банках України. Затверджена Постановою Правління Національного банку України від 14 серпня 2003р. № 337 (зі змінами від 2 квітня 2007 р. № 111).
2. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті. Затверджена постановою Правління Національного банку України від 21 січня 2004 р. № 22.
3. Інструкція про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валютах: Затверджена постановою № 3 Правління Національного банку України 8 січня 2008 р.
4. План рахунків бухгалтерського обліку, затверджений наказом Міністерства фінансів України 30.11.99 р. № 291.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби», затверджений МФУ від 27.04.2000 р. № 92.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 14 «Оренда», затверджений МФУ від 28.07.2000 р. № 181.
7. Інструкція про інвентаризацію основних засобів, нематеріальних активів, матеріальних цінностей, коштів, документів, розрахунків від 11.08.94 р. № 69.
8. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24.05.95р. № 88.
9. Наказ Міністерства статистики України про затвердження типових форм первинного обліку від 29.12.95 р. № 352.

10. Інструкція про порядок визначення розмірів збитку від розкрадань, нестачі, знищення матеріальних цінностей від 22.10.96 р. № 116.
11. Наказ Міністерства фінансів України: Методичні рекомендації по бухгалтерському обліку основних засобів від 30 вересня 2003 р. № 561.
12. Методичні рекомендації до бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003р. № 566.
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 8 «Нематеріальні активи» від 18.10.1999 р. № 242.
14. Інструкція про інвентаризацію основних засобів, нематеріальних активів, матеріальних цінностей, коштів, документів, розрахунків від 11.08.94 р. № 69.
15. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24.05.95 р. № 88.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. №237, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 25 жовтня 1999 р. № 725/4018.
17. Зміни, внесені у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» наказом Міністерства фінансів від 23.05. 2003 р. № 363.
18. Про відображення у бухгалтерському обліку резерву сумнівних боргів: Лист Міністерства фінансів від 07.07.2004 р. № 31-04200-01-29/12137.
19. П(с)БО 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246.

Завдання 1.2.1

Дані для виконання:

підприємство придбало устаткування вартістю 18,6 тис. грн (у тому числі ПДВ). Послуги автотранспортного підприємства за доставку склали 240 грн (у тому числі ПДВ), послуги спеціалізованої фірми за установку придбаного устаткування та його налагодження — 360 грн (у тому числі ПДВ).

Необхідно: визначити первісну вартість об'єкта і відобразити операції в обліку.

Завдання 1.2.2

Дані для виконання:

на спорудження складу господарським способом підприємство витратило:

- будівельних матеріалів — 9,6 тис. грн;
- нараховано заробітної плати — 10 тис. грн;
- нараховано страхових внесків зі страхування — 4 тис. грн ;
- нарахована амортизація будівельного обладнання – 0,7 тис. грн.

Необхідно: відобразити операції зі спорудження основних засобів у бухгалтерському обліку.

Завдання 1.2.3

Дані для виконання:

у результаті аварії верстат первісною вартістю 11,7 тис. грн, знос 5,6 тис. грн став непридатним для використання. Було прийняте рішення про його ліквідацію. Витрати на демонтаж та розбирання верстата склали 860 грн, після розбирання залишились деталі, які можуть бути ще використані, на суму 450 грн.

Необхідно: визначити збиток від ліквідації верстата і відобразити операції в бухгалтерському обліку.

Завдання 1.2.4

Дані для виконання:

підприємство безкоштовно передало основні засоби, залишкова вартість яких складає 11,7 тис. грн. Знос переданого об'єкта — 5,6 тис. грн. Справедлива вартість переданих основних засобів — 15 тис. грн.

Необхідно: відобразити операції з безоплатної передачі основних засобів у бухгалтерському обліку.

Завдання 1.2.5

Дані для виконання:

підприємство придбало ксерокс. Термін корисного використання ксерокса складає 4 роки, первісна вартість — 4 тис. грн, ліквідаційна вартість — 200 грн. Протягом терміну корисного використання ксерокса планується зробити кількість копій: за 1-й рік — 40 тис. шт., за 2-й рік — 30 тис. шт., за 3-й рік — 25 тис. шт., за 4-й рік — 20 тис. шт.

Необхідно: розрахувати суму амортизації різними методами; обґрунтувати, який з методів необхідно вибрати, якщо підприємство зацікавлене в найкоротший термін амортизувати основні засоби, відобразити нарахування амортизації в обліку. Результати розрахунків подати в наступній таблиці:

Таблиця 1.3 – Розрахунок амортизації різними методами

Методи амортизації	Роки				
	1	2	3	4	Разом
1. Прямолінійний					
2. Зменшення залишкової вартості					
3. Прискореного зменшення залишкової вартості					
4. Кумулятивний					
5. Виробничий					

Завдання 1.2.6

Дані для виконання:

підприємство придбало виробничі запаси — матеріали вартістю 6 тис. грн (з ПДВ) на умовах передоплати. Вартість послуг транспортної організації по доставці матеріалів — 600 грн (з ПДВ).

Транспортно-заготівельні витрати прямо включаються до собівартості придбаних запасів.

Необхідно: відобразити операції з оприбуткування виробничих запасів в обліку.

Завдання 1.2.7

Дані для виконання:

підприємство оптової торгівлі придбало товари вартістю 18 тис. грн. (з ПДВ). Надалі підприємство уцінило товари до вартості 10 тис. грн і реалізувало покупцеві за ціною 12 тис. грн (з ПДВ).

Необхідно: відбити операції з оприбуткування товарів, їх уцінки та продажу в обліку.

Завдання 1.2.8

Дані для виконання:

Підприємство придбало МШП — інструменти вартістю 600 грн (з ПДВ) на умовах передоплати. Частину інструментів вартістю 200 грн передано для використання у виробничих цілях. За обліковою політикою підприємства при передачі МШП у виробництво списується 50% вартості, друга половина списується в кінці строку експлуатації МШП.

Необхідно: відобразити в обліку операції з придбання МШП та списання їх в експлуатацію.

Завдання 1.2.9

Дані для виконання:

Підприємство одержало безоплатно виробничі запаси – МШП – на суму 300 грн (без ПДВ).

Необхідно: відобразити в обліку надходження запасів, одержаних безоплатно.

Завдання 1.2.10

Дані для виконання:

підприємство здійснило такі господарські операції:

— отримало грошові кошти з банку на виплату зарплати – 3 тис. грн;

— видало зарплата працівникам – 3 тис. грн;

— отримало грошові кошти з банку на господарчі потреби і відрядження – 600 грн;

— видало кошти підзвітній особі на придбання канцелярських товарів – 200 грн;

— видало кошти на відрядження директору – 400 грн;

— повернуло в касу грошові кошти, отримані працівником як позички, – 2,8 тис. грн;

— отримало авансовий звіт працівника за придбання канцелярських товарів – 220 грн;

— надало авансовий звіт на суму за відрядженням – 370 грн;

— повернуто в касу невикористану суму на відрядження – ? грн ;

— відшкодовані з каси грошові кошти працівникові – ? грн.

Необхідно: відобразити операції з руху грошових коштів в обліку.

Завдання 1.2.11

Дані для виконання:

підприємство здійснило наступні операції:

- отримало на поточний рахунок оплату від покупця за готову продукцію – 3,8 тис. грн;

- перераховало кошти постачальнику за матеріали – 1,2 тис. грн;

- отримало кошти в касу на виплату: заробітної плати – 5 тис. грн, дивідендів – 300 грн, на відрядження – 180 грн;

- видало заробітну плату – 5 тис. грн.;

- видало на відрядження – 180 грн;

- видало дивіденди – 300 грн;

- повернуло невикористані грошові кошти в касу від підзвітної особи – 190 грн;

- повернуло кошти в банк – 190 грн.

Необхідно: відобразити операції з руху грошових коштів в обліку.

Завдання 1.2.1.

Дані для виконання:

ВАТ «Омега» 01.04.2009 р. надало довгострокову зворотну безпроцентну допомогу ВАТ «Квітка» в розмірі 100 тис. грн. за строком погашення 01.09.2011 р. При складанні балансу за 2 квартал 2009 р. цю суму необхідно віднести до довгострокової дебіторської заборгованості. Починаючи з балансу за 3 квартал 2003 р., цю суму необхідно перевести до складу поточної дебіторської заборгованості.

Необхідно: відобразити операції обліку довгострокової дебіторської заборгованості.

Завдання 1.2.13

Дані для виконання:

відповідно до наказу по підприємству для ведення переговорів та укладання угоди в інше місто на строк з 12 листопада по 16 листопада включно відряджений заступник директора підприємства. З каси підприємства виданий аванс у розмірі 500 грн. Мета відрядження досягнена, угода підписана. По прибутті з відрядження був складений звіт. Вартість проживання з ПДВ становить 360 грн, вартість проїзду з ПДВ — 240 грн.

Необхідно: відобразити господарські операції по розрахунках з підзвітними особами. Вказати первинні документи, що супроводять бухгалтерські записи.

Завдання 1.2.14

Дані для виконання:

підприємство передало постачальнику за отриману від нього продукцію на суму 40 тис. грн вексель на суму 50 тис. грн, який воно повинно погасити через 16 місяців.

Необхідно: відобразити виданий вексель в обліку.

Запитання для контролю засвоєних знань

1. Дайте формулювання поняття «основні засоби»?
2. За якими ознаками класифікують основні засоби в обліку?
3. Коли необхідно переоцінити основні засоби?
4. Які методи нарахування амортизації Ви знаєте?
5. Як відобразити в бухгалтерському обліку надходження основних засобів?
6. Як відобразити в бухгалтерському обліку вибуття основних засобів?
7. Як відобразити в бухгалтерському обліку витрати на ремонт основних засобів?
8. Що відноситься до інших необоротних матеріальних активів?
9. Як нараховують амортизація по об'єктах інших необоротних активів?
10. Які методи застосовують при нарахуванні амортизації нематеріальних активів?
11. Відносно якої дебіторської заборгованості розраховується резерв сумнівних боргів?
12. Який порядок організації розрахунків готівкою діє в Україні?
13. Якими документами оформляються касові операції?
14. Які активи належать до виробничих запасів?
15. Які запаси обліковують на забалансових рахунках?
16. Що являє собою первісна оцінка запасів?
17. Облік процесу придбання виробничих запасів. Поняття «перша подія» щодо визначення податку на додану вартість (ПДВ).
18. Облік процесу виробництва залежно від особливостей організації виробничої технології.

Тести і завдання

1. Чи прийме банк платіжне доручення від юридичної особи, складене в довільній формі?

- а) Ні, оскільки є законодавчо затверджена форма платіжного доручення;
- б) так, при будь-яких обставинах, за бажанням юридичної особи;
- в) так, при будь-яких безготівкових розрахунках, за умови, що це передбачено договором про розрахунково-касове обслуговування між банком і юридичною особою.

г) так, але за умови внесення наявних коштів у касу банку для подальшого їхнього зарахування на поточний рахунок юридичної особи.

2. Які документи юридична особа подає додатково в банк разом із грошовим чеком для одержання з поточного рахунку в касу коштів на виплату зарплати працівникам?

а) Тільки грошовий чек на одержання зарплати.

б) завірену керівником і головним бухгалтером копію платіжної або розрахунково-платіжної відомості на виплату зарплати працівникам;

в) платіжні доручення на перерахування сум, утриманих із зарплати працівників податків, внесків і обов'язкових платежів.

3. Якщо юридична особа бажає використовувати при безготівкових розрахунках рахункові чеки, чи повинні депонуватися грошові кошти на окремому банківському рахунку для їхньої гарантованої оплати?

а) За бажанням юридичної особи;

б) так, обов'язково, при одержанні чекової книжки.

в) ні, не повинні.

г) так, повинні при видачі рахункового чека продавцеві продукції (товарів, робіт, послуг).

4. Ліміт каси для підприємства оптової торгівлі встановлюється:

а) наказом керівника підприємства без повідомлення банку, який здійснює касове обслуговування;

б) головним бухгалтером за узгодженням з керівником підприємства;

в) обслуговуючим банком на основі представленого підприємством розрахунку.

5. Термін збереження касових документів на підприємстві складає:

а) три роки, за умови проведення за вказаний період документальної перевірки;

б) один рік, за умови проведення за вказаний період документальної перевірки;

в) зберігаються безстроково.

5. Якщо придбання фінансових інвестицій здійснюється шляхом обміну на інші активи, то їх собівартість визначається за:

а) справедливою вартістю цих активів;

б) залишковою вартістю цих активів;

в) первісною вартістю цих активів.

6. Собівартість фінансової інвестиції складається з:

а) ціни її придбання;

б) комерційних винагород, мита;

в) податків, зборів, обов'язкових платежів та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з придбанням фінансових інвестицій;

г) всіх вищеперерахованих відповідей.

6. Чи можна створювати резерв сумнівних боргів щодо дебіторської заборгованості бюджету по відшкодуванню ПДВ?

а) Можна, якщо це передбачено в наказі про облікову політику підприємства;

б) Не можна;

в) можна за бажанням.

7. Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості – це:

а) первісна вартість, помножена на коефіцієнт інфляції;

б) первісна вартість плюс резерв сумнівних боргів;

в) первісна вартість мінус резерв сумнівних боргів.

8. Дебіторська заборгованість за товари (роботи, послуги) відбивається в балансі:

а) за сумою погашення;

б) за дійсною вартістю;

в) за первісною вартістю;

г) за чистою вартістю реалізації.

9. До складу транспортно-заготівельних витрат не включаються:

а) суми ввізного мита;

б) витрати підприємства на доопрацювання і підвищення технічних

характеристик запасів;

в) відрахування на соціальні заходи від заробітної плати працівникам за навантажувально-розвантажувальні роботи;

г) понаднормові втрати і нестачі запасів.

10. Застосування норм витрат на одиницю продукції – це:

а) метод ціни продаж;

б) метод ідентифікованої собівартості;

в) метод середньозваженої собівартості;

г) метод нормативних витрат.

11. Запаси в балансі відбивають у складі:

а) необоротних активів;

б) оборотних активів;

в) власного капіталу.

12. Для запасів, отриманих підприємством безкоштовно, первісною вартістю є справедлива вартість, тобто сума:

а) на яку може бути здійснений обмін запасів у результаті операції між проінформованими, зацікавленими і незалежними сторонами;

б) на яку можуть бути придбані запаси в інших зацікавлених сторін;

в) на яку вже були раніше придбані аналогічні запаси.

13. Чи можна для запасів, що мають однакове призначення й однакові умови використання, застосовувати різні методи оцінки вибуття?

а) Ні, це заборонено законодавчо;

б) так, на підприємстві можуть одночасно застосовуватися різні методи оцінки запасів.

14. За якою ціною на дату балансу відображаються запаси, що були зіпсовані?

а) За первісною вартістю мінус сума збитку від псування;

б) за чистою вартістю реалізації;

в) за вартістю реалізації аналогічних запасів мінус суму збитку від псування;

г) за первісною вартістю.

15. Яка з наведених формул є справедливою?

- а) чиста вартість реалізації дорівнює очікуваній ціні продажу мінус очікувані витрати на завершення виробництва і збут;
- б) чиста вартість реалізації дорівнює ціні продажу поточного місяця мінус очікувані витрати на завершення виробництва і збут;
- в) чиста вартість реалізації дорівнює очікуваній ціні продажу мінус витрати на збут (виробництво незавершене);
- г) чиста вартість реалізації дорівнює ціні продажу у поточному місяці.

16. Інвентаризація ТМЦ на підприємстві проводиться з метою:

- а) забезпечення вірогідності даних бухгалтерського обліку;
- б) забезпечення своєчасного подання річної звітності;
- в) забезпечення вірогідності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємства;
- г) забезпечення відповідності даних бухгалтерського і податкового обліку.

11. Яким записом у регістрах бухгалтерського обліку відображається списання сум, виявлених унаслідок інвентаризації товарів на складі недостач у рамках норм природного збитку за умови, що для обліку витрат підприємство використовує 9-й клас рахунків?

- а) Д-т 947 К-т 283;
- б) Д-т 947 К-т 281;
- в) Д-т 946 К-т 283;
- г) Д-т 993 К-т 281.

1.3. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

3 теми: «Облік пасивів»

Нормативні документи:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 31.03.99 № 87;
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» від 31.03.99 № 87;

3. П(с)БО №11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 2000 р. № 304;

4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291;

5. Наказ Державної податкової адміністрації України від 1 грудня 2000 р. № 614. Положення про форму і зміст розрахункових документів зі змінами і доповненнями.

6. Методичні рекомендації з планування, обліку й калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства: Наказ Держкомітету будівництва, архітектури і житлової політики України від 06.03.02 р. №47;

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318 зі змінами, внесеними наказом Мінфіну № 131 від 14.06.2000 р., № 304 від 30.11.2000 р., № 989 від 25.11.2002 р.

8. Закон України «Про оплату праці» №108/95ВР від 24.03.1995 р.

9. Порядок нарахування середньої заробітної плати для розрахунку виплат по загальнообов'язковому державному страхуванню, затверджений 20 вересня 2001 р. № 1266.

Завдання 1.3.1

Дані для виконання:

підприємство отримало банківську позику на суму 500 тис. грн терміном на 3 роки під 35% річних.

Необхідно: відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку. Визначити суму погашення зобов'язання за банківським кредитом і суму зобов'язання за відсотками.

Завдання 1.3.2

Дані для виконання:

підприємство придбало товари вартістю 18 тис. грн, у тому числі ПДВ, на умовах 50% передплати. Остаточна оплата товарів була проведена після отримання товарів.

Необхідно: відобразити операції в обліку.

Завдання 1.3.3

Дані для виконання:

упродовж звітного періоду підприємство нарахувало наступні податки:

- податок на прибуток – 2500 грн;
- земельний податок – 3400 грн;
- податок з власників транспортних засобів – 2150 грн;
- комунальний податок – 120 грн;

В установлені терміни податки були перераховані до бюджету.

Необхідно: відобразити операції в обліку.

Завдання 1.3.4

Дані для виконання:

підприємство придбало виробничі запаси – матеріали вартістю 16 тис. грн, у тому числі ПДВ, на умовах 50% передплати. На частину заборгованості, що залишилася, підприємством був виданий вексель на суму 9 тис. грн, який був погашений через вісім місяців.

Необхідно: відобразити операції в обліку.

Завдання 1.3.5

Дані для виконання:

за поточний місяць працівникові магазину були проведені наступні нарахування: заробітна плата в розмірі 1700 грн; допомога з тимчасової непрацездатності в розмірі 500 грн (з них 400 грн за рахунок підприємства, 100 грн за рахунок засобів Фонду соціального страхування); матеріальна допомога в розмірі 500 грн.

Необхідно: визначити суму внесків до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування, податок на доходи фізичних осіб, відобразити операції в обліку.

Завдання 1.3.6

Дані для виконання:

до статутного капіталу створеної фірми зроблено внесок у вигляді:

- запасів справедливою вартістю 2,5 тис. грн;
- основних засобів справедливою вартістю 35 тис. грн;
- безготівкових грошових коштів у розмірі 4 тис. грн.

Необхідно: відобразити наведені операції в бухгалтерському обліку фірми.

Завдання 1.3.7

Дані для виконання:

до статутного капіталу засновником — юридичною особою — зроблений внесок у вигляді активів за справедливою вартістю з ПДВ: сировини — 5 тис. грн, основних засобів — 45 тис. грн. Справедлива вартість довгострокових фінансових інвестицій становить 5,5 тис. грн.

Необхідно: відобразити на рахунках бухгалтерського обліку господарські операції з формування статутного капіталу. Вказати на первинні документи, що їх супроводжують.

Запитання для контролю засвоєних знань

1. Як на підприємстві формується власний капітал?
2. Як обліковується неоплачений капітал?
3. Як в обліку відображається безоплатна передача активів?
4. Що включається до складу майбутніх витрат і платежів?
5. Який порядок утворення і використання резерву на оплату відпусток працівниками підприємства?
6. Як обліковуються розрахунки з постачальниками і підрядчиками?

7. Як здійснюється облік поточної заборгованості за розрахунками з оплати праці?
8. Як виконується облік поточної заборгованості за розрахунками по податках?
9. Які поточні зобов'язання є короткостроковими?
10. На яких рахунках обліковуються короткострокові позики?
11. У чому сутність аналітичного обліку розрахунків з працівниками?
12. Як нараховується заробітна плата?
13. Який порядок нарахувань на фонд оплати праці?
14. Який порядок нарахування утримань із заробітної плати?
15. Які первинні документи використовуються при обліку розрахунків з оплати праці?
16. Класифікація витрат за елементами витрат і калькуляційними статтями.
17. Облік процесу реалізації готової продукції.
18. Визначення фінансового результату.

Тести і завдання

1. Власний капітал — це:

- а) частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань;
- б) сума власних коштів підприємства, що є результатом його діяльності чи отримана від власників або учасників підприємства у вигляді внесків, придбаних акцій, паїв тощо;
- в) усе перелічене.

2. Залежно від джерел власного капіталу його можна поділити на:

- а) вкладений та накопичений;
- б) зареєстрований та інший додатковий капітал;
- в) додатково вкладений та резервний капітал;
- г) зареєстрований капітал та нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

3. До складу додаткового капіталу не входить:

- а) емісійний дохід;
- б) інші внески засновників понад зареєстрований статутний фонд;
- в) капітал від дооцінки необоротних активів.

4. Інший додатковий капітал складається з:

- а) капіталу від дооцінки необоротних активів та дарчого капіталу;
- б) резервного капіталу;
- в) нерозподіленого прибутку (непокритий збиток);
- г) емісійного доходу.

5. Елементами власного капіталу не є :

- а) статутний та резервний капітал;
- б) додатково вкладений капітал та інший вкладений капітал;
- в) неоплачений та вилучений капітал;
- г) цільове фінансування та цільові надходження.

6. Статутний капітал — це:

- а) кількість випущених акцій, помножена на номінал однієї акції;
- б) різниця між ринковою вартістю облігації та номінальною вартістю акцій;
- в) кількість акцій другої емісії;

г) сума грошових коштів, сплачених акціонерам за викуп акцій плюс вартість послуг фінансового посередника.

7. Який з рахунків має дебетове сальдо:

- а) 42 та 43;
- б) 441 та 424;
- в) 425 та 422;
- г) 45 та 46.

8. Поточні зобов'язання оцінюються за теперішньою вартістю:

- а) так;   б) ні.

9. До поточних зобов'язань відносять:

- а) довгострокові кредити банку;
- б) відстрочені податкові зобов'язання;
- в) доходи майбутніх періодів;

г) кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

10. Як правильно відобразити в обліку поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями?

а) Д-т 311, К-т 501;

б) Д-т 39, К-т 684;

в) Д-т 684, К-т 610;

г) Д-т 951, К-т 39.

11. Чи враховуються при розрахунку середньої заробітної плати для нарахування відпускних суми виплачених доплат за роботу в святкові дні, а також премії?

а) Премії враховуються, а доплати за роботу в святкові дні — ні;

б) враховуються і премії, і доплати за роботу в святкові дні;

в) доплати за роботу в святкові дні враховуються, а премії — ні.

12. В якому документі передбачаються форми і системи оплати праці, які можна застосовувати на підприємстві?

а) трудовий договір;

б) колективний договір;

в) штатний розклад.

13. З перерахованих нижче видів виплат укажіть ті, що не включаються у фонд оплати праці:

а) вартість плати за навчання працівників;

б) оплата вартості житла;

в) оплата вартості путівок на відпочинок;

г) усі варіанти правильні.

14. Як правильно відбити придбання підзвітною особою грошових документів (поштових марок)?

а) Д-т 33, К-т 372;

б) Д-т 30, К-т 372;

в) Д-т 372, К-т 33;

г) Д-т 372, К-т 30.

15. Якою бухгалтерською проводкою відображується депонування коштів,

не виданих з каси працівникові під час установленого терміну виплати заробітної плати?

- а) Д-т 661, К-т 662;
- б) Д-т 311, К-т 301;
- в) Д-т 662, К-т 301

1.4 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

З теми: «Облік витрат і фінансових результатів»

Нормативні документи:

1. П(С)БО 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 290 від 29.11.99 р.;
2. П(С)БО 17 «Податок на прибуток», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 353 28.12.2000 р.;
3. П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.1999 р.;
4. П(С)БО 17 «Податок на прибуток», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 353 28.12.2000 р.

Завдання 1.4.1

Дані для виконання:

протягом звітного періоду підприємство понесло наступні витрати:

- оплата праці апарату управління – 78 тис. грн;
- представницькі витрати – 6 тис. грн;
- заробітна плата робітників основного виробництва – 62 тис. грн;
- витрати на рекламу та дослідження ринку- 3,6 тис. грн;
- витрати на проведення річних зборів акціонерів – 1,2 тис. грн;
- нестачі незавершеного виробництва – 2,5 тис. грн;
- собівартість реалізованих фінансових інвестицій – 14 тис. грн;
- витрати на проценти по кредитах банку – 6,5 тис. грн ;
- Комісійні винагороди продавцям – 7,4 тис. грн.

Необхідно: відобразити операції в обліку.

Завдання 1.4.2

Дані для виконання:

підприємству надані транспортні послуги з перевезення готової продукції. Послуги виконані. За підписаним актом сума отриманих транспортних послуг становить 360 грн (з ПДВ).

На банківський рахунок АТП перерахована оплата.

Необхідно: відобразити на рахунках бухгалтерського обліку господарські операції з отримання транспортних послуг з перевезення готової продукції.

Завдання 1.4.3

Дані для виконання:

на склад готової продукції за виробничою собівартістю надійшла готова продукція у кількості 36 тис. шт.

Калькуляція витрат на виробництво одиниці готової продукції наведена у таблиці:

Таблиця 1.4 – Калькуляція на виробництво готової продукції

Матеріальні витрати	25
Витрати на оплату праці	11
Амортизація	5,5
Соц. заходи	5,5
Інші операційні витрати	8
Разом:	55
Адміністративно-господарські витрати	15%
Витрати на збут	17%

Необхідно: відобразити на рахунках бухгалтерського обліку господарські операції з формування виробничої собівартості продукції.

Завдання 1.4.4

Дані для виконання:

підприємство в процесі виробництва продукції понесло такі витрати:

- матеріали — 40 тис. грн;
- заробітна плата працівників, зайнятих процесом виробництва — 56 тис. грн;
- внески до Пенсійного фонду і фондів соціального страхування — 20,4 тис. грн;
- загальновиробничі витрати — 38,4 тис. грн; у тому числі:
- змінні витрати — 26,4 тис. грн;
- постійні витрати — 12 тис. грн.

За звітний період було виготовлено 5200 одиниць продукції, нормальна потужність — 6000 одиниць. Виготовлена продукція оприбуткована на склад, незавершеного виробництва немає.

Загальновиробничі витрати при нормальній потужності становлять 41 тис. грн, у т.ч.: змінні – 28,5 тис. грн, постійні – 12,5 тис. грн.

Необхідно: розподілити загальновиробничі витрати, визначити собівартість виготовленої продукції й відобразити ці операції в обліку.

Завдання 1.4.5

Дані для виконання:

на початок місяця розмір незавершеного виробництва становить 34,7 тис. грн.

Підприємство в процесі виробництва продукції протягом місяця понесло такі витрати:

- матеріали — 30 тис. грн;

- заробітна плата працівників, зайнятих процесом виробництва — 22 тис. грн.;
- внески до Пенсійного фонду і фондів соціального страхування — 8,2 тис. грн.;
- загальновиробничі витрати — 26,2 тис. грн; у тому числі:
- змінні витрати — 16,1 тис. грн.;
- постійні витрати — 10,1 тис. грн.

За звітний період було виготовлено 3400 одиниць продукції, нормальна потужність — 3000 одиниць. Виготовлена впродовж місяця продукція оприбуткована на склад за фактичною собівартістю, сума незавершеного виробництва на кінець місяця становить 22,7 тис. грн.

Загальновиробничі витрати при нормальній потужності становлять 24 тис. грн, у т.ч.: змінні – 14 тис. грн, постійні – 10 тис. грн.

Необхідно: розподілити загальновиробничі витрати, визначити собівартість виготовленої продукції й відобразити ці операції в обліку.

Завдання 1.4.6

Дані для виконання:

підприємством на умовах передплати реалізовало:

- товари на 21 тис. грн, у тому числі ПДВ;
- продукція власного виробництва на 15 тис. грн, у тому числі ПДВ.

Собівартість складала:

- товарів – 12 тис. грн.
- продукції – 9 тис. грн.

Необхідно: відобразити операції в обліку, відобразити фінансовий результат.

Завдання 1.4.7

Дані для виконання:

підприємство реалізувало покупцеві готову продукцію на умовах

передплати на суму 1,2 тис. грн (з ПДВ), виробнича собівартість якої становить 800 грн.

Необхідно: відобразити господарські операції з обліку реалізації на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 1.4.8

Дані для виконання:

підприємство відвантажило й отримало гроші за відвантажену продукцію у поточному місяці на суму 30 тис. грн (з ПДВ).

Необхідно: відобразити реалізацію продукції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 1.4.9

Дані для виконання:

Підприємство відвантажило продукцію в кількості 2,1 тис. штук. Калькуляція витрат на виробництво одиниці продукції наведена в таблиці. Розрахуйте вартість продукції, що відвантажена.

Таблиця 1.5 - Калькуляція витрат на виробництво одиниці продукції

Матеріальні витрати	22,5
Витрати на оплату праці	10
Амортизація	5
Соц. заходи	5
Інші операційні витрати	7,5
Разом:	50
Адміністративно-господарські витрати	17%
Витрати на збут	15%
Рентабельність	10%
ПДВ	20%

Необхідно: відобразити господарські операції з реалізації продукції на рахунках бухгалтерського обліку. Вказати на первинні документи, які їх супроводжують.

Запитання для контролю засвоєних знань

1. Які види господарської діяльності може здійснювати підприємство?
2. Як класифікуються в бухгалтерському обліку витрати підприємства?
3. З яких витрат складається виробнича собівартість виробництва, на яких рахунках вони обліковуються?
4. Як обліковуються прямі витрати?
5. Як обліковуються загальновиробничі витрати?
6. Як обліковуються адміністративні витрати?
7. Як обліковуються витрати на збут?
8. Як відображається в обліку брак у виробництві?
9. З чого складаються оцінка і облік незавершеного виробництва?
10. Як організується облік витрат на виробництві?
11. Звітність як спосіб узагальнення даних поточного бухгалтерського обліку.
12. Основні вимоги до складання та подання фінансової звітності.

Тести і завдання

1. На якому рахунку накопичуються витрати, здійснювані при виробництві продукції?

- а) 23 «Виробництво»;
- б) 26 «Готова продукція»;
- в) 901 «Собівартість реалізованої готової продукції».

2. Прямі витрати — це:

- а) сукупність економічно однорідних витрат;
- б) витрати, що можуть бути віднесені безпосередньо до продукції, що виробляється;
- в) витрати, що можуть бути економічно доцільним шляхом віднесені на продукцію, що виробляється.

3. Витрати на охорону праці, техніку безпеки й охорону навколишнього

середовища на виробничому підприємстві включаються до складу:

- а) адміністративних витрат;
- б) загальновиробничих витрат;
- в) інших операційних витрат.

4. Фактична виробнича собівартість випущеної готової продукції відбивається в бухобліку записом:

- а) Д-т 91, К-т 23;
- б) Д-т 90, К-т 26;
- в) Д-т 26, К-т 23.

5. Прямі матеріальні витрати й прямі витрати на оплату праці включаються до складу:

- а) загальновиробничих витрат;
- б) виробничої собівартості продукції (робіт, послуг);
- в) інших операційних витрат.

6. Якщо виробничі матеріали й сировина використовуються безпосередньо для виготовлення продукції, то їхня вартість включається до складу:

- а) прямих матеріальних витрат;
- б) загальновиробничих витрат;
- в) інших прямих витрат.

7. Амортизація вартості виробничого устаткування відноситься:

- а) до інших прямих витрат;
- б) до загальновиробничих витрат;
- в) до інших операційних витрат.

8. Інші операційні доходи містять у собі:

- а) доходи, отримані від фінансових інвестицій, що враховуються методом участі в капіталі;
- б) доходи від операційної діяльності, крім доходів від реалізації (тут і далі дохід від реалізації — це дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг));
- в) доходи від звичайної діяльності, за винятком доходів від реалізації.

9. Чистий дохід від реалізації — це:

- а) дохід від реалізації за винятком собівартості реалізації (тут і далі собівартість реалізації — це собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг));
- б) дохід від реалізації без обліку непрямих податків і зборів;
- в) дохід від реалізації з урахуванням прямих податків і зборів.

10. Прибуток за даними бухгалтерського обліку від реалізації майна (основних засобів, нематеріальних активів, виробничих засобів) визначається як різниця між:

- а) вартістю готової продукції за договірними цінами без ПДВ та її первісною вартістю;
- б) договірною ціною зданих замовнику робіт (наданих послуг) без податку на додану вартість і витратами на їх виробництво;
- в) ціною, реалізованою без ПДВ (та інших відрахувань, передбачених законодавством), і залишковою вартістю основних засобів, нематеріальних активів, обліковою вартістю матеріалів, МШП.

11. При комісійній торгівлі заборгованість комісiонера перед комiтентом за реалізований товар відображається на рахунку:

- а) 685;
- б) 361;
- в) 704.

12. Основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, що не є інвестиційною або фінансовою діяльністю, — це:

- а) операційна діяльність;
- б) надзвичайна діяльність;
- в) інша операційна діяльність;
- г) основна діяльність.

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Метою контрольної роботи є перевірка загального обсягу знань студентів з дисципліни “Бухгалтерський облік”.

Контрольна робота складається з комплексного контрольного завдання, яке потребує від студентів послідовного вирішення низки пов'язаних між собою завдань, що охоплюють такі питання: опрацювання бухгалтерських записів та складання балансу.

Виконання контрольної роботи проводиться за варіантами: номер варіанта контрольної роботи є цифрою, що складається з суми двох останніх цифр залікової книжки студента.

Контрольна робота може бути оформлена у зошиті, на аркушах формату А4 (210 x 297 мм). Робота виконується рукописним, машинописним або машинним (за допомогою комп'ютерної техніки) способом на одному боці аркуша білого паперу.

При виконанні роботи машинописним способом друкування здійснюється через півтора інтервали з розрахунку не більше 40 рядків на сторінці за умови рівномірного її заповнення та висоти літер і цифр не менш ніж 1,4 мм.

Текст роботи слід друкувати, додержуючись таких розмірів: верхній берег – 20, лівий – 30, нижній – 25, правий – 15 мм.

Окремі слова, формули, знаки, які вписують у надрукований текст, мають бути чорного кольору; щільність вписаного тексту має максимально наближатись до щільності основного зображення.

Скорочення слів і словосполучень у роботі допускається відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

Контрольна робота повинна починатися з титульного аркуша, який оформлюється за стандартними вимогами.

У кінці роботи наводиться список літератури, що використовували при виконанні контрольної роботи, та інші джерела інформації у послідовності, яка відповідає бібліографічним стандартам. Ця послідовність передбачає наведення спочатку законодавчих актів, прийнятих Верховною Радою України, потім – Указів Президента України, далі – постанов уряду України і нормативних документів бухгалтерського обліку, аудиту, фінансового контролю, звітності та ін. (положень, інструкцій, методик), затверджених органами виконавчої влади, державного і господарського управління, місцевого самоврядування, у хронологічній послідовності.

Підручники, посібники, монографії, журнальні статті подаються у списку в алфавітному порядку за прізвищами авторів, спочатку – вітчизняні, потім – зарубіжні).

Робота має бути представлена на кафедру для реєстрації і передачі викладачу для перевірки не пізніше одного тижня до початку сесії. Зарахована робота є структурною одиницею заліку, що зазначено у засобах контролю оцінювання знань з дисципліни. Незарахована робота реєструється і повертається студенту для виправлення помилок і доопрацювання, після чого має бути знов здана на кафедру для перевірки.

Контрольна робота виконується, виходячи із залишків на рахунках, які містяться у таблиці 2.1 шляхом:

- складання балансу станом на 30.11.201X р. (таблиця 2.2);
- відображення господарських операцій за варіантами за грудень поточного року (таблиці 2.3);
- складання балансу підприємства на 31.12.201X р., аналізу типів господарських операцій та визначення їх впливу на зміни у балансі (таблиця 2.5).

1. Складіть баланс підприємства за наведеними в таблиці 2.1 даними (у тис. грн).

Таблиця 2.1 – Дані для складання Балансу станом на 30.11.201X року, тис. грн.

Дані про підприємство	Номер варіанта				
	1,6	2,7	3,8	4,9	5,10,0
1	2	3	4	5	6
Виробничі запаси:	1621,8	1500,8	1400,8	1300,8	1200,8
<i>Сировина</i>	200,8	200,8	200,8	200,8	200,8
<i>Матеріали</i>	1000,0	900,0	800,0	700,0	600,0
<i>МШП</i>	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0
Паливо	221,0	221,0	221,0	221,0	221,0
Незавершене виробництво	577,4	577,4	577,4	577,4	577,4
Незавершене будівництво	464,5	464,5	464,5	464,5	464,5
Готова продукція	159,5	159,5	159,5	159,5	159,5
Товари	3591,4	3591,4	3591,4	3591,4	3591,4
Векселі одержані	30,2	30,2	30,2	30,2	30,2
Основні засоби: Залишкова вартість	2819,2	2819,2	2819,2	2819,2	2819,2
<i>Первинна вартість</i>	3252,8	3352,8	3452,8	3552,8	3652,8
<i>Знос</i>	433,6	533,6	633,6	733,6	833,6
Нерозподілений прибуток	601,2	500,2	400,2	300,2	250,2
Неоплачений капітал	200	200	200	200	200
Нематеріальні активи: залишкова вартість	62,2	62,2	62,2	62,2	62,2
<i>Первісна вартість</i>	64,9	65,9	66,9	67,9	68,9

Продовження табл. 2.1

Накопичена амортизація	2,7	3,7	4,7	5,7	6,7
Інші поточні зобов'язання	35,3	35,3	35,3	35,3	35,3
Розрахунки з оплати праці	1800,0	1700,0	1600,0	1500,0	1400,0
Поточний рахунок	227,7	227,7	229,7	230,7	231,7
Кредиторська заборгованість за товари, роботи послуги	1563,7	1663,7	1763,7	1863,7	1963,7
Інший додатковий капітал	5220,9	5320,9	5420,9	5520,9	5570,9
Довгострокові кредити банку	423,3	433,3	443,3	453,3	463,3
Статутний капітал	3530,2	3530,2	3530,2	3530,2	3530,2
Інша поточна дебіторська заборгованість	509,7	509,7	509,7	509,7	509,7
Витрати майбутніх періодів	44,8	44,8	44,8	44,8	44,8
Каса	29,1	28,1	27,1	26,1	25,1
Дебіторська заборгованість	3002,2	3002,2	3002,2	3002,2	3002,2
Резервний капітал	531,1	521,1	511,1	501,1	491,1
Короткострокові кредити банку	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
Поточні фінансові інвестиції	1314,1	1314,1	1314,1	1314,1	1314,1
Розрахунки зі страхування	90,3	90,3	90,3	90,3	90,3
Інші поточні зобов'язання	35,3	36,3	37,3	38,3	39,3
Доходи майбутніх періодів	35,1	34,1	33,1	32,1	31,1
Цільове фінансування	820,6	699,6	598,6	497,6	396,6

2. Складіть бухгалтерські записи до господарських операцій за грудень поточного року, грн.

1. На підприємстві прийняте рішення про продаж об'єкта основних засобів. На банківський рахунок надійшла передплата за цей об'єкт у сумі 3600 грн (з ПДВ)

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Первісна вартість, грн	3455	3450	3455	3460	3465	3470	3475	3480	3500	3490
Знос	200	210	220	230	240	250	260	270	290	280

2. За підсумками інвентаризації проведеної на складі встановлена нестача матеріалів у межах норм природного збитку:

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Матеріали, грн	1000	2000	1500	1200	1300	1800	2010	2020	2030	2040

2. На балансі підприємства знаходиться об'єкт основних засобів - будівля первісною вартістю відповідно до варіанта. Прийняте рішення про реконструкцію будівлі. Для цього укладений договір з РБУ. Сума, що сплачена підряднику за реконструкцію, складає 24000 грн з ПДВ. Підписаний акт виконаних робіт на суму:

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Сума, грн	400000	450000	450500	450600	450700	450800	450900	451000	451100	390000

4. Підприємство придбало у грудні комп'ютер. У цьому ж місяці він введений в експлуатацію. Строк корисного використання комп'ютера 5 років. Вартість комп'ютера визначається згідно з варіантом, з ПДВ. Гроші сплачено у поточному місяці. Нарахувати знос за грудень поточного року.

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Сума, грн	1250	1350	1450	1550	1650	1750	1850	1950	2000	2100

5. На балансі підприємства знаходиться автомобіль, який використовується для адміністративних потреб. У зв'язку з поломкою двигуна на підставі складеного договору з Станцією технічного обслуговування проведений ремонт цього автомобіля. Підписаний акт про виконання робіт. Вартість послуг з ПДВ встановлена:

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Сума, грн.	1200	1210	1220	1230	1240	1250	1260	1270	1280	1290

6. На підприємстві у грудні поточного року нарахована заробітна плата відповідно до штатного розкладу та первинних документів з нарахування заробітної плати робітників.

Заробітна плата Адміністративно-управлінського персоналу

	Директор	Зам. дирек- тора	Головний бухгалтер	Бухгалтер	Касир	Відділ маркетингу	Зав. складом	Приби- ральниця
Оклад, грн	2500	2450	2450	2300	2200	2850	1650	960
Варіант/кіль- кість, чол.								
<i>1</i>	1	2	1	2	1	3	1	1
<i>2</i>	1	1	1	1	1	2	2	1
<i>3</i>	1	2	1	2	1	3	1	1
<i>4</i>	1	1	1	1	1	2	2	1
<i>5</i>	1	2	1	2	1	3	1	1
<i>6</i>	1	1	1	1	1	2	2	1
<i>7</i>	1	2	1	2	1	3	1	1
<i>8</i>	1	1	1	1	1	2	2	1
<i>9</i>	1	2	1	2	1	3	1	1
<i>10</i>	1	1	1	1	1	2	2	1

Заробітна плата робітників основного виробництва

Варіант	1140 грн	1149 грн	1150 грн	1250 грн	1260 грн	1270 грн	1280 грн	1290 грн	1320 грн
<i>1</i>	3	2	1	3	5	5	6	7	8
<i>2</i>	2	2	2	2	6	6	7	7	8
<i>3</i>	1	1	2	5	6	7	8		9
<i>4</i>	2	2	3	4	4	5	5	6	6
<i>5</i>	3	2	2	4	6	7	8	4	5
<i>6</i>	2	2	3	3	7	7	6	9	4
<i>7</i>	1	2	2	4	4	5	5	8	8
<i>8</i>	2	1	1	3	2	4	8	8	9
<i>9</i>	3	2	4	3	5	6	7	5	3
<i>10</i>	2	3	3	4	5	8	8	9	7

Відобразити в обліку нарахування й утримання з заробітної плати й інших виплат фізичних осіб податків та єдиного соціального внеску.

7. Підприємству надані транспортні послуги за перевезення готової продукції. На банківський рахунок АТП перерахована оплата в сумі за варіантом з ПДВ. Послуги виконані, одержано акт виконаних робіт.

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Сума, грн	240	260	280	300	320	340	360	380	400	520

7. Підприємство отримало у грудні запаси (з ПДВ), гроші перераховані постачальникам у грудні:

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Матеріали, грн	12000	13000	14000	15000	16000	17000	18000	19000	20000	21000
МШП	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000	2100

8. У грудні ліквідований об'єкт основних засобів первісною вартістю 3000 грн., знос 1000 грн. У результаті ліквідації були оприбутковані на склад деталі на суму відповідно до варіанта.

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Сума, грн	1000	1200	1300	1400	1250	1150	1120	1350	1450	1500

9. У статутний фонд засновниками зроблений внесок у вигляді активів по справедливій вартості з ПДВ відповідно до варіантів:

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
ТМЦ	5000	6000	7000	8000	9000	10000	11000	12000	13000	5500
Основні засоби	40000	45000	50000	55000	60000	65000	70000	75000	8000	55000

11. У результаті інвентаризації виявлені надлишки матеріалів у сумі відповідно до варіантів:

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Сума, грн	300	400	350	450	200	250	100	150	170	120

12. Передані у виробництво в грудні запаси у сумі відповідно до варіанта:

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Матеріали	150000	156000	151000	158000	159000	149000	149500	148900	156700	145000
Сировина	15000	15600	15100	15800	15900	14900	14950	14890	15670	14500
Паливо	1500	1560	1510	1580	1590	1490	1495	1480	1560	1450

13. Підприємство отримало гроші за відвантажену продукцію у сумі відповідно до варіанта:

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Сума з ПДВ, грн	30000	40000	50000	35000	36000	37000	38000	39000	40000	51000

14. На склад готової продукції за виробничою собівартістю в грудні надійшло 36000 грн.

Підприємство відвантажило продукцію обсягом відповідно до варіанту:

<i>Варіант</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10,0</i>
Кількість, шт	1000	1500	1600	1700	1800	1900	2000	2100	2200	2300

Довідкова інформація:

1. Калькуляція витрат на виробництво продукції за варіантами

<i>Варіант</i>	<i>1, 10</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Матеріальні витрати	25	22,5	22	18	15,75	13,50	11,25	9	27
Витрати на оплату праці	11	10	9	8	7	6	5	4	12
Амортизація	5,5	5	4,5	4	3,5	3	2,5	2	6
Соц . заходи	5,5	5	4,5	4	3,5	3	2,5	2	6
Інші операційні витрати	8	7,5	5	6	5,25	4,5	3,75	3	9
<i>Варіант</i>	<i>1, 10</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Разом:	55	50	45	40	35	30	25	20	60
Адміністративні витрати	15%								
Витрати на збут	17%								
Рентабельність	10%								
ПДВ	20%								

Таблиця 2.2 Баланс підприємства на 31.11.201X р.

тис. грн

АКТИВ			ПАСИВ		
№ п/п	Статті балансу	Сума, грн	№ п/п	Статті балансу	Сума, грн
	I. Необоротні активи			I. Власний капітал	
	Основні засоби		1.1	Статутний капітал	
	.....	.....		.....	.....
	.....	.....		.....	.....
	Усього за розділом I	Σ статей розділу I		Усього за розділом I	Σ статей розділу I
	II. Оборотні активи			II. Забезпечення наступних витрат і платежів	
	Виробничі запаси			.....	.....
	.....	.....		.....	.....
	Усього за розділом II	Σ статей розділу II		Усього за розділом II	Σ статей розділу II
	.....	.....		.....	.....
	.....	.....		.....	.....
	III. Витрати майбутніх періодів	.....		III. Довгострокові зобов'язання	.....
	IV. Необоротні активи і групи продажу	.....		IV Поточні зобов'язання	.....
				V. Доходи майбутніх періодів	
	БАЛАНС	Загальна Σ розділів		БАЛАНС	Загальна Σ розділів

Примітки

Етап 1.

Складіть баланс станом на 30.11.201X р. (таблиця 2.2) Варіант вибирається за останньою цифрою у заліковій книжці студента.

Етап 2.

У Журналі господарських операцій, які відбулися в господарській діяльності підприємства протягом грудня 201X року, треба відобразити усі наведені господарські операції за допомогою рахунків бухгалтерського обліку (див. табл. 2.3). Рахунки бухгалтерського обліку слід вказати, використовуючи їх шифр, відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку.

Таблиця 2.3 – Журнал господарських операцій

№ п/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Грн	Примітки
1	2	4	5	6	7

Метод подвійного запису, що застосовується для цього, передбачає необхідність відображення кожної господарської операції по дебету одного рахунку бухгалтерського обліку та, одночасно, – по кредиту іншого рахунку. Сума господарської операції свідчить про рух коштів (про обороти) на цих облікових рахунках, тож, по обох рахунках вона повинна бути однією й тією ж.

Скласти шаховий баланс на підставі журналу господарських операцій.

Етап 3. Визначення оборотів та кінцевих залишків на рахунках бухгалтерського обліку

$$\text{Сальдо (д)} = \text{Сальдо на початок (д)} + \text{Оборот (д)} - \text{Оборот (к)}, \quad (1)$$

$$\text{Сальдо (к)} = \text{Сальдо на початок (к)} + \text{Оборот (к)} - \text{Оборот (д)}. \quad (2)$$

Етап 4. Оборотно відомість та кінцевий бухгалтерський баланс

підприємства (на 31.12.201X року).

Оборотна відомість – це перевірочний (або, як її ще називають, пробний) баланс підприємства. Вона містить усі початкові сальдо бухгалтерських рахунків, з урахуванням відображення змін, що були викликані по них господарськими операціями підприємства (тими, які відбулися протягом звітного періоду). Також Оборотна відомість містить кінцеві залишки за всіма рахунками. Через те, що за допомогою зазначеної відомості перевіряється дотримання рівноваги між загальними сумами всіх дебетових і кредитових оборотів, вона й отримала свою назву – Оборотна відомість. Оборотну відомість треба скласти за формою, наведеною у таблиці

Таблиця 2.4 – Оборотна відомість підприємства за грудень 200X року

Шифр рахунку (або субраху нку)	Залишок на початок звітного періоду (Зп)		Обороти за звітний період		Залишок на кінець звітного періоду (Зк)	
	Д-т (по активних рахунках)	К-т (по пасивних рахунках)	Д-т (усі обороти)	К-т (усі обороти)	Д-т (по активних рахунках)	К-т (по пасивних рахунках)
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....
....	....	....	....	....	....	....
Усього	$\sum Зп(Д) = \sum Зп(К)$		$\sum Об(Д) = \sum Об(К)$		$\sum Зк(Д) = \sum Зк(К)$	

В Оборотній відомості обов'язково повинна дотримуватись рівновага між загальними сумами:

- початкових залишків за активними і пасивними рахунками;
- оборотів за активними і пасивними рахунками;

➤ кінцевих залишків за активними і пасивними рахунками.

Етап 5. Використовуючи інформацію з Оборотної відомості (див. табл. 2.4), складіть баланс підприємства на 31 грудня 201X року.

Етап 6. Проаналізуйте характер господарських операцій та визначте їхній вплив на зміни у балансі.

Таблиця 2.5 – Аналіз характеру господарських операцій

№ господ. операції	Тип змін у балансі	№ господ. операції	Тип змін у балансі
1.		8	
2.		9.	
3.		10.	
4.		11.	
5.		12.	
6.		13.	
7.		14.	

У бухгалтерському обліку вживається таке визначення основних типів господарських операцій щодо їх впливу на бухгалтерський баланс:

I тип: Активна стаття (зменшується) – Активна стаття (збільшується),

II тип: Пасивна стаття (зменшується) – Пасивна стаття (збільшується),

III тип: Активна стаття (збільшується) – Пасивна стаття (збільшується),

IV тип: Активна стаття (зменшується) – Пасивна стаття (зменшується).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність: навч. посібник /За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. — 3-є вид., перероб. і доп. — Житомир: ЖІТІ, ПП «Рута», 2001. — 512 с.
2. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: навч.-практ. посібник / за ред. С.Ф. Голова. — Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2000. — 768 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник /за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. — 3-є вид., перероб. і доп. — Житомир: ЖІТІ, 2001. — 672 с.
4. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі: практ. посіб./ С.Ф.Голов, В.М. Костюченко — К.: Лібра, 2001. — 840 с.
5. Гордієнко Н.І. Фінансовий облік: навч. посіб. / Н.І. Гордієнко. — Х.: ХНАМГ, 2005. — 289с.
6. Грабова Н.Н. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях, 2000: уч. пособие /Под ред. Н.В. Кужельного. — К.: А.С.К., 2000. — 624 с.
7. Завгородний В.П. Бухгалтерский учет в Украине (с использ. нац. стандартов): Уч. пособие для студентов вузов. — 5-е изд., доп. и перераб. — К.: А.С.К., 2001. — 848 с.
12. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», затверджений ВР України 16.07.1999 р. № 996-ХІУ-ВР.
13. Кужельний М.В. Теорія бухгалтерського обліку: підручник/ М.В. Кужельний, В.Г. Лінник. — К.: КНЕУ, 2001. — 334 с.
14. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку / Уклад. О.Андрусь. — Х.: Фактор, 2011. — 432 с.
15. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: навч. посібник / В.В. Сопко. — 3-є вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2000. — 578 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки до проведення практичних занять і виконання самостійної та контрольної робіт з дисципліни "Бухгалтерський облік" (для студентів 3 курсу заочної форми навчання за напрямом підготовки 6.030504 "Економіка підприємства")

Укладач **ГОРДІЄНКО** Наталія Іванівна

Редактор *С.В. Тимощук*

Комп'ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2011, поз. 338 М

Підп. до друку 12.05.2011

Формат 60x84/16

Друк на різнографі.

Ум. друк. арк. 2,4

Тираж 50 пр.

Зам. №

Виконавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства

Вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011р.